NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1672 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ NĂM 12 OCTOBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

BÁO	Một năm	Sáu tháng	Ba tháng
Các làng và các công-sở	6$00	3.00	1.50
Người Âu-châu, các nhà buôn, các hãng	6$90	3.50	1.75
Các nước Trung-kỳ và Ai-lao	6$30	3.20	1.60
Nam-kỳ, các Đại-lý Pháp-Hoa	6$30	3.20	1.60
Ngoại-quốc	6$60	3.30	1.65
	9$00	4.50	2.25

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VAN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 2 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large,

4e page
- Une seule insertion. . . . 0$50 le c/m
- Par contrat annuel
- Par centimètre et par insertion. . . . . 0$15 le c/m

Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Muốn cải-lương hương-chính cho thật có thành-hiệu nên thế nào?

(*Tiếp theo*)

Nay muốn dân nhà quê ta biết tự cải lương, phi có cách gì làm cho dân trí khai-thông không được. Người ta thường nói ba cái lợi-khí khai dân trí: một là báo-quán; hai là diễn-thuyết; ba là học-đường. Học đường để giáo-dục những kẻ thanh-niên, mà báo quán và diễn thuyết thì để truyền bá những trí thức mới, những tư-tưởng hay cho nhất bàn-quốc-dân, không phải phí cái công-phu nghiên cứu sách vở, học bạn theo thấy mà ai nấy đều được rộng miền văn thêm khôn biết; học-đường là giáo-dục cụ-thể, mà báo-quán và diễn thuyết thì là giáo dục thông-thường.

Người các nước bên Âu Mỹ, xem báo và nghe diễn thuyết đã thành là một cái thói quen; không tới đâu là không nghe diễn thuyết, không người nào là không thích đọc báo; một lần diễn thuyết, đến nghe kể có mấy ngàn người; một tờ báo xuất bản, tiêu hành kể có mấy vạn phần; tư trường trí-thức truyền bá thật là rộng mà mau; nhờ thế mà dân-trí được phổ-cập, chính-trị phong tục càng ngày càng hay.

Ấy ở các nước văn-minh, dân-trí trình-độ đã cao mà cũng cần phải có báo quán, có diễn thuyết như-thế Huống ở một nước dân trí còn thấp kém như nước mình bây giờ, thì hai cái lợi khí ấy càng phải cần dùng lắm. mà nhất là ở chốn thôn quê, không biết rất là hẹp-hòi kiến văn rất là cổ lậu, lại càng cần phải có hai cái lợi-khí ấy để mà sáng tai vạch mắt, hơn là ở những chỗ thị-thành đô hội, đường giao-thông còn tiện lợi, lỗ tai con mắt còn rộng rãi nhiều.

Bảo quán nước ta thật thành lập mới được hơn chín năm nay, mà số người xem báo vẫn còn thuộc về số hiếm; trừ ra được một vài nơi thành đô-hội còn có người mua báo, có người xem báo, có người bàn đi nói lại về những điều nghị luận trong tờ báo; ngoài giả những chỗ thôn quê thật ít kiêm được mấy người bạn đọc-báo. Một cái cơ quan truyền-bá tư-tưởng trí-thức rất rộng rất mau, mà người mình có người thường suốt đời còn chưa hề biết có cái tên ấy. Còn một cái cơ-quan nữa cũng truyền-bá tư-tưởng trí-thức rất mau mà rộng như thế là cái cơ-quan diễn thuyết thì mới được vài năm nay phát khởi ở một tỷ chỗ Hà-thành, mà số người nghe chỉ hạn trong bọn trung-lưu trở lên, cũng không lấy gì làm được phổ-cập cho lắm. Hai cái lợi khí rất cần dùng về sự khai dân trí cho ta, mà ta đều chưa lợi dụng được cả; không trách rằng dân-trí bác ám vẫn như cũ, mà từ lúc có Chính-phủ Bảo-hộ đến giờ đã biết bao nhiêu là thiện-chính lương-pháp, chưa được một việc gì là có hiệu-quả hoàn-toàn; đến những việc lợi hại thiết thân, như tra nhân số để điều-tế dân-sinh mà thường-lường quốc-kế; đạc điền thổ cho qui thêm giá đất mà tuyệt hết tranh-doạn; vệ sinh phòng dịch cho khỏi tật-bệnh yểu vong; xã công khai cứ để giữ tiêu khỏi lụt ngập, mà công nghi-nan, cũng suy lụy, cũng lẫn lút, cũng khi-man; không một việc gì là không hàm hồ cẩu-thả. Dân trí như thế thì cải lương gì được mà cải-lương!

Nay hương-chính hương tục các làng đã đến ngày đổi cũ thay mới; như nhà đã có cái kiểu, nên cỏ xấy tường cất mái cho thành cái nhà tráng-lệ nguy nga; như đồ đã có cái khuôn, nên cỏ đổ mộc tráng men cho ra cái đồ đẹp để bóng bẩy. Cái hình-thức cải-lương là khuôn, là kiểu, mà người cải-lương mới chính là tường, là mái của cái nhà ấy, là mộc, là men của cái đồ kia vậy. Thiết tưởng trong việc cải-lương hương-chính hương tục, điều gì còn hoãn được, duy có hai điều này thì làng nào làng này nên chú-ý đến ngay: 1° mỗi làng nên lập một sở giảng báo, 2° mỗi làng nên mở một cuộc diễn thuyết. Giảng báo thì cách một ngày hoặc cách hai ngày một buổi; diễn-thuyết thì mỗi tháng chừng hai, ba kỳ; mượn ngay đình miếu trong làng làm nơi giảng diễn; tổ tâm rõ ràng, định lệ phạm dân trong làng đều phải đến nghe. Dân nhà quê ta phần nhiều không hiểu chữ quốc ngữ, dù có người đọc được thì văn nghĩa cũng vị tất đã thông; mà nếu đợi có những bậc tài cao học rộng đi tới giảng diễn cho thì lại chưa biết đến bao giờ khỏi biện được; ở làng nào cũng có giảm, ba người có học, chỉ những người ấy làm một hội ủy-viên, xuất tiền công-quĩ chi một số lương bổng gọi là, cắt lượt nhau chuyên phần giảng diễn! từ những chu-tri nghị định cho đến tin-tức các nơi, cắt nghĩa cho tinh-tường, giải lý cho cặn kẽ; lựa những bài đại-luận trong các báo cũng các tạp chí làm bài diễn-thuyết mà bổ thêm ý nghĩa cho thật rõ ràng; trồng khi giảng diễn, phải người dân áp cho trật-tự thật tĩnh tức mà đi lại khỏi ồn-ào; tan cuộc rồi người nói lại kể bàn đi, trở chuyện vui chơi cho nghĩa-lý càng thêm vỡ vạc. Nước chảy mãi đá cũng phải mòn; dây cưa mãi cây cũng phải đứt; người ta không phải cây đá, nghe mãi lời hay lẽ phải tất trí khôn cũng phải mở ra dần dần. Một ngày kia dân-trí khai-thông, ai nấy đều tự biết cải lương, thì hương-chính hương-tục mới thật là cải-lương có thành hiệu.

Mong rằng các quan địa phương, các nhà hào trưởng, có cái trách-nhiệm đốc-sức cải-lương, khéo dìu-dắt dân ta biết lợi dụng hai cái lợi khí ấy, khiến cho dân-trí phổ-cập, người các làng tự biết cải lương, thì may cho tiến-độ tiến hóa của dân ta lắm. T.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 11 Octobre 1922

Hội-đồng các quan Thượng-thư

Các quan thượng-thư đã họp tại đình quan Giám-quốc. Quan Giám-quốc Millerand chủ tọa. Quan thủ-tướng Poincaré, tổng trưởng tòa Nội-các trình bày về hiện-tình các công việc, nhất là các công việc ở miền Cận-đông.

M. Maginot, thượng-thư bộ Chiến-tranh và Trợ-cấp đã trình hội đồng bản chương-trình về các hội hè ngày 11 Novembre. Trong ngày hôm ấy, các tướng tá sẽ rước những lá cờ hiện nay bày ở Bảo-tàng-viện của binh gia đến chỗ Khải-hoàn-môn. Khi rước cờ đến nơi có quan-chức đứng đón ở đấy. San khi làm lễ trước phần mộ người tử-sĩ vô-danh, thì các hội sẽ diễn trước phần mộ. Không có độc diễn-văn.

Quan tư-pháp bộ thượng-thư có trình hội-đồng các công việc về hội-đồng tư-vấn ở Alsace Lorraine

Một cuộc đấu võ

Tin Londres. — Nhà võ sĩ Đại pháp lên là Ledoux chọi nhau với nhà võ-sĩ nước Anh tên là Harrison đến kéo thử mười tám thì võ sĩ Harrison chịu bỏ. Vậy từ nay võ sĩ Ledoux giữ giải võ sĩ Âu-châu về hạng cân nhẹ (từ 50 đến 55 kilos).

Việc nước Thổ-nhĩ-kỳ

Báo Chicago Tribune có nói đến công-trạng M. Franklin Bouillon trong việc giảng hòa ở Đông-âu

Mustapha Kémal đã tới Moudania. Ismet Pacha có hạ-lệnh cho quân lính Thổ-nhĩ-kỳ không được vận động trong miền trung-lập.

Tướng quân Harrington có đọc một bài diễn-văn nói rằng người Thổ-nhĩ-kỳ xử trực bành cái mục-đích của quốc gia, mà không phải hại đến nhân mạng.

Tại Moudania, tướng-quân Harrington có giao cho Ismet Pacha bản giao ước của các tướng-quân Charpy và Monkeidi. Trong bản giao ước có định rằng nước Hy-lạp phải nhượng lại đất Tarace cho nước Thổ-nhĩ-kỳ, song miền trung-lập phải giao cho một hội-đồng của các nước ấn-định. để bảo thủ cuộc bình-an cho quân lính, và sự tự do giao-thông của các cơ sở.

Việc nước Đức

Trong đêm ngày hôm thứ bảy sang ngày hôm chủ nhật những người tư giả nước Đức và thủy-binh võ đội hải-thuyền nước Bỉ đóng gần Obercassel bài bên xung đội với nhau. Một người dân nước Đức bị hại. Xét ra thủy-binh nước Bỉ vì việc phòng thân mà phải giết người Đức.

Hiện đương xét án những kẻ bành thích M. Rathenau. Gunther thú nhận có nhận được thư tin của Ludendorff, nhưng ông chánh tòa không cho phép đọc thư tín ấy lên. Toàn đã bắt đầu nghe chứng cớ. Tòa án lại được tin rằng bọn phản đảng định làm giết Gunther ngay tại tòa án.

Ngày 19 hay ngày 20 Octobre thì các nhà kỹ nghệ nước Đức sẽ đi thăm các miền bị tàn phá. Các nhà kỹ đi độ 10 ngày. Các nhà kỹ-nghệ Đức đi đến một nơi kia ở đường giữa giới thì sẽ gặp các nhà kỹ-nghệ Pháp, rồi hai bên cùng đi thăm các miền bị tàn phá với nhau

Việc nước Ý

Các báo quán lấy việc bội-nghị ở Venise làm quan trọng lắm.

M Benès có lưu lại nước Ý, ông sẽ bộ nghị với M. Paralore, thượng-thư bộ Ngân khố.

M. Benès có đặt tiệc khoản đãi. M Schanzer. Tiệc xong hai người có bội nghị hồi lâu. Đoạn M. Schanzer đi Milan

Việc nước Irlande

Tướng quân Mulpahy đọc diễn văn có nói rằng chính-phủ Irlande định bắt tất cả bọn thanh niên trong nước ai cũng phải đi lính hết.

Thị-giá quốc-trái: 3°/. 58 85. — 4°/. 1918 62 40. — 5°/. 1915 — 1916 76 60. — 5°/. 1920 90 15 — 6°/. 1920 90 85.

Vô-tuyến-điện hiện tình

Ta há chẳng nên biết rằng: Vô-tuyến-điện ngày nay rất cần cho thế-giới dư? Chính là một cái cơ-quan cốt yếu để chấn hưng cơ đường giao-thông, vì vậy cho nên trong khoảng mới vài ba năm nay, xem chừng đàn cam cũng cơ chính bốn mươi nước mua một cách nhiệt thành cho đến hoàn toàn. Cứ xem như hồi Âu-châu đại-chiến cuộc qua đây thì ta mới biết rằng Vô-tuyến-điện lợi dụng được bao nhiêu công việc không biết chừng nào mà kể được. Ấy cũng chính vào giữa hồi ấy khoảng mới mấy tháng trời mà vô-tuyến-điện tấn tới nên một cái kết quả lạ lùng có ngày nay vậy

Nói ngay tại Đại-pháp, trong năm 1913 mới có một nhà vô tuyến-điện Tour Eiffel to hơn hết sự khởi ở thành Paris, sức điện dụng có 3 mẫu-lực Thế mà đến năm 1914 sức điện đã 150 mã-lực. Sau khi chiến-tranh lại tăng lên 300 mã-lực.

Năm 1915 lại thành Lyon có lập một nhà Vô tuyến-điện chạy 450 mã-lực; lại tới năm 1918 dựng một nhà vô-tuyến điện Croix d'Hins tại thành Bordeaux sức điện 1500 mã-lực.

Vừa đây lại mới khánh thành một nhà Vô tuyến-điện to hơn hết thảy là nhà Saint-Assise gần thành Melun sức điện chạy 2.000 mã-lực.

Kể cả hai nhà Vô tuyến-điện lớn nữa: một nhà Saint-pierre-descorps ở thành Tours và một nhà Bassolande ở thành Nantes thì bây giờ Đại-pháp có 6 nhà Vô-tuyến-điện nhơn tất cả. Cũng là nhờ về bấy nhiêu nhà máy Vô-tuyến-điện ấy mà Đại-pháp có thể giao thông với các nước ở trong năm châu, và nhất là các xứ thuộc-địa giải rác ở trên mặt hoàn-doanh này.

Nước ta, nhiều nơi đã có Vô-tuyến-điện và chẳng nhiều nơi nhận được điện tín ở Tây. Song có một điều mà ta đáng lấy làm mừng là: Kể từ ngày 7 tháng tám tây năm nay thời nhà Vô-tuyến-điện Saigon đã nhận những giấy thép ở Pháp lại, cũng như là Martinique và Guyane; Djibouti ở Đông-phi-châu; Rufisque ở Tây-Phi-châu; Bazzaville ở Phi-châu-xích-đạo; Tananarive ở Ma lạc-khe; vân vân

Cứng sang năm là năm 1923 thời bốn nơi kể ở trên này sẽ đặt thêm mấy nhà-co để có thể chuyển thẳng tới pháp là 1° Saigon; 2° Tananarive; 3° Brazzaville; 4° Bamako.

Sau nữa, từ nay cho tới đầu năm 1926, Đại-pháp sẽ lại dựng vô-tuyến-điện ở hai nơi là Nouméa và Sapecte để lấy đấy mà trực tiếp với các thuộc-địa ở Thái-bình-dương cho được chắc chắn thêm ra.

Cứ lấy hiện tượng trên lấy mà xét, ta cũng đã biết công dụng, lợi-dụng Vô-tuyến-điện rồi. Thế-giới ngày mới thay đổi mới: con đường tiến bộ còn dài, chắc đâu sau nay Vô-tuyến-điện lại chẳng khác bây giờ hay sao?

N.uyễn-hữu-Chiêu

Tự do diễn đàn

Cải danh giả của tiền nhân

Bản-quán tiếp được bài này, cỏ bỏ đi một vài đoạn, còn thì đáng lên báo để độc-giả nhàn lãm.

Tôi đu-học tới Hà-thành, anh em bạn gặp cũng khá đông. đó là một điều rất hay cho tôi về đường học vấn và tôi có thể tìm được người quen tỏ ngỏ hỏi han chỗ chơi chỗ học hành, cho đến cách cư-xử đối với những người ở Hà-thành... Hơn một tới, tôi cho là một cái bản-hạnh to tát, mà cách mấy hôm sau tôi chán ngán vô cùng, vì có thức khuya mới biết đêm dài, ở lâu mới biết con người thấy-chung. Câu ấy có thật! Mấy người bạn tôi khi tôi mới gặp, dắt tôi đi ăn cơm, đem tôi đi giải-trí ở rạp hát, ở nhà chụp ảnh, v v... các anh em cũng cho tôi đi dạo phố nữa; sung sướng tuyệt vời, vốn bấy lâu nay ở chốn quê mùa mà nay lạc lõi tới được cảnh vui thú đẹp đẽ là đất Hanoi, mà lại gặp được bạn cũ. Ai là người chẳng bắc rằng: mình ở đây có vậy có cảnh, có bạn có hầu thời ai lại là người chẳng qui hóa mình: bạn mình tuyên là con giòng chân giỏi cả!

Ông vì cái con giòng, châu giỏi mà nó làm cho tôi thêm chán mấy cậu bạn của tôi thêm lên nữa: Thường khi tôi ở nhà, mẹ tôi thường dặn bảo tôi rằng: Con ơi, con đi ra đường nên giữ phẩm-giá con làm lấm đó nhé; vì chẳng những thiên-hạ chê cười mà thôi đâu, cho đến mẹ đẻ ở nhà cũng lối phận nữa, con ạ, vì cách có câu: dụ-trí kỳ phụ, tiên kiến kỳ tử! Con giữ làm sao cho vẹn đó thì giữ — Tôi trước khi nghe mấy câu dặn bảo đó thời lấy làm tức lắm, vì có đi ra khỏi nhà đâu mà biết được. Đến nay tôi ra du-học Hà-thành, tôi mới biết rõ hiểu rõ mà tôi cũng biết rằng: Mẹ mình thật là người khôn ngoan hơn mình lắm lắm.

Tôi chắc bẫn mấy anh em bạn tôi ở Hà-thành cũng thường được nghe mấy câu dặ bảo đó. Chẳng biết sao một hôm tôi ngồi xem sách một mình, có một người quen mặt lại hỏi tôi rằng: Cậu X,.. ở cũng cận một tỉnh thế thời tôi xin hỏi cậu, cậu X., là con nhà ai vậy? Tôi thật nhiên chẳng biết đáp sao, liền hỏi: chớ ông có việc chi chăng? — Không, tôi muốn hỏi cho biết, vì cậu X.là bạn của tôi,.. — Tôi nghe vậy mới đáp rằng: Cậu X là con quan lớn, ngài đương tại chức ở .. đó mà.. Ông quen mặt nghe đến đấy, thở dài một hơi mà bảo tôi rằng: Ôi chao ôi, con nhà quan đồ ấy à! Thật là công-tử nam bột !... Nói đoạn ông đi.

Tôi gặp sách lại mà nghĩ, nghĩ mãi chẳng ra! Có sao anh X. lại bị người ta chế như thế? Tôi vẫn để bụng mấy câu chuyện đó, để đò xem cho đích xác anh X. Trước tôi còn bỏ nghi, mãi sau tôi mới biết rõ được kiểm-hạnh anh X. mà tôi cũng lấy đó luôn cái gương soi hằng ngày để sửa mình.

. . . . . .

Người Việt Nam mà chẳng giữ thói nhà, hãi hương thì bỏ, ông bà thì quên! Anh X. mặc-y-phục nhỏ những đi đâu lại phải ngồi xe cao su, có khi thuê xe ngựa, xe ô-tô, mà đi cho xứng với bộ áo quần tốt xo bung nhất, vào nhà nào phải ngồi ưu lên ấn-thư hoặc bàn độc; nói chuyện lại phải mùa chân tay. Mấy ông bạn của anh X. — tôi nói đây là bạn công-tử-bột — tiếp đãi anh X. một cách rất có giá trị: mới cặp ngồi lên bàn độc nói chuyện, ngâm ba câu sáo, hầm nước trà tàu, thu bỏ mứa cũng vận mình! Nhưng khi cậu X. về vào nhà có nền nếp văn-tự ở đất Hà-thành thì các ông các bà lại coi rẻ hẳn cậu đi thôi! Cậu cũng con nhà trâm anh, cớ sao cánh trâm anh khác lại bỏ ngoại-đề cậu đi vậy? Chẳng qua bởi cậu X. quên hết lời huấn-giáo đánh rớt mấy câu khuyến giới ở hai đầy đường phố Hà-thành hết rồi, thôn hệ lắm to mà cho cậu là con nhà vô giáo-dục, đặt cậu vào một hạng người ấu hại, chính cậu X. là con quan lớn đó chớ! Chỉ vì cậu quá nhỏ những nên cái phẩm-giá của cậu mới mất đi, mà cho đến cả ông bà thân sinh cũng nhục, vì thiên hạ nghỉ đến: dục trí kỳ phụ, tiên kiến kỳ tử! Ông ông nọ bà kia lại càng nhục thêm, đau lòng lắm!

Ở đời nay biết bao nhiêu người như cậu X. Hạng người này làm mất chẳng những là giá trị của bọ, mà lại lại cả đến thể thống quốc gia nữa kia. Chẳng nói chi mấy người ngoại quốc, đến những người ở cõi thôn hương thấy các cậu nhỏ những như vậy mà đã thở dài than rằng: Cái văn minh mới chưa thấy, mới hơi một tia bóng lóe mà nó đã áp-chế hết thảy cái văn minh cũ, đem kinh Không Mạnh đời nay ra mà đẩy đi chắc đã mấy người theo phục! Ôi! cái văn minh mới chưa có, mà cái văn-minh cũ đã đổ nát mất rồi, tiếc thay! Có khác gì người đi buôn vốn khánh kiệt mà hàng tây chưa mua được....

C.-ng.-H.

VĂN UYỂN

Thu nghe chim kêu

(*Trước thấy gọi nhau, sau thấy mỗ nhau*)

Tỉnh thu vắng vẳng từ thu đầy,
Ngàn tiếng đàn chim luống tỉnh say,
Xôn xao là vàng chen là biếc,
Véo von non đoạn gọi con bay,
Kia đàn quốc-quốc im ngày nọ (1),
Mà lũ gia-gia vẳng chốn này (2);
Dan-díu bạn bầu lồng cánh lẫy,
Gọi nhau sao rảo ở nhân tay!

Đông-dân, Nguyễn-tam-Tỉnh

1. Con Quốc kêu quốc quốc. 2. Con gà gọi bảo cà đa.

Cảnh Hà-thành một chiều mưa gió

Trời đã hừng nắng, đường sá hầu khô, thì mấy đen lại kéo ngang trời; giọt nước trên không tự cao rơi xuống, phố xá không vì thế mà vắng, vì trận mưa bay ấy là trận mưa bất kỳ. Từ nhà chứa nước tròn hàng Bện xuống đến Bờ-hồ, đầy phố xe điện chạy qua lúc ấy có cái quang-cảnh rầm-rất nào-nhiệt, coi như đường lớn trong một danh-đô đại-lộ nào bên châu Mỹ châu Âu. Cửa hàng bán buôn lấp nập, xe cộ qua lại rộn ràng. Các ông sinh-viên trường Đại-học bọn nằm bọn ba, ông đội mũ ca nô-chi-é, hoặc vo-lua, ông đi giầy vẹc-nì hoặc mài đón đỏ ỏi, mình mặc áo tơi không thấm nước, hoặc khoác em-bô-mê-áp bằng tây: những ông

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

nào cũng ngậm cái bót thực dài, hoặc đầu bót có thuốc hay không có thuốc. Kia lại hai, ba anh văn sĩ tay cầm tân-văn, hoặc tập tạp-chí, ý phục ra lối nhà nho. Kia lại lục công lông-sự các công-sở, tư-sở, ông đội mũ ông vẫn khăn, ông Tây phục, ông Nam phục. Kia lại các ông sinh-viên trường Trung-học, lối ăn vận na nó các ông phán, ông thông. Rồi mà kẻ lâu bắc, người xuống đông, kéo qua phố như quân đèn có đèn rằm. Giọt nước mưa bén hè tí-ta tí-tách vẫn thản-nhiên bước một mà đi, vội chẳng vội vàng chẳng vàng, vẫn ung dung tế chỉnh. Trong thời khắc ấy những có nỗ sinh, người đề mắt thấy, người để mắt ngang, hoặc tiếc bạn đi sau, hoặc nhìn người đi trước. Lại những bực nữ-chi mới tô son điểm vuốt sáp, nói cửa hàng coi cắp giật và mới người mua, thấy cảnh tượng k a có người trí đặng hồn mê, dường như cũng muốn với thế nhân hòa tấm cảm tình lai láng. Những lúc ấy bọn phu xe kẻ vẻn quần đều hàng, kẻ nài nịt gọn gàng, đem thân thay trân ngựa lấy mồ-hôi mà hòa lẫn với hạt mưa sa, cái thân lao động thực tỏ ra chiến áo não. Não nuột nhất lỗ bần nhân nó theo sau các ông một cách thiết tha lễ mễ, nó cứ cố cả con kè nó kể thì có ông hoặc phúc đức mà quẳng cho nó một đồng tiền, có ông hoặc hảnh diện với người thì giở bót mo-ne phính những giấy bạc mà lôi ở đấy ví một đồng trình quẳng đánh keng xuống hè lát gạch lại có ông hoặc lòng không một phần trắc-ẩn quắc mắt mà lườm, có ông đọa vụt nó cái ba toong thì nó kéo tay người chủ hoặc anh hoặc chà mà lôi mà chạy. Kia lại những tác ấy bọn ăn sẵn nó lượn đi lượn lại mà nhìn cái rượt lượng nặng tiền của ba xã bà tài, chưa biết chừng nó xẻ lưng xẻ đầy lấy đâu lại những người nhà quê buôn tháng bán mọn kẻ bước thấp người bước cao, hoặc đi chợ trưa hoặc về chợ sớm.

Học-sinh, phận kỳ lênh nhọc, vẫn sĩ, công- ở công-nương phải phơi nhau bươm bướm, rủng ngày tuồn xuống rủng nhau thích cảnh chen vai.

Người qua kẻ lại la xôi,
Con nhà Nam-Việt thuộc nói rõng-riếc.

Có kẻ bỏ tà rằng: Như cảnh tượng ấy thì nước nhà về phương diện vật chất há đã chẳng lời trình

Ta chỉ mỉm cười, mà không đám đáp rằng « chưa » hay « đã ».

Nay xin lấy cần lấy mà chất vấn 25 triệu đồng bào.

Hoàng-hữu-Hội

Nam-quốc hiếu-tử ca

(Cá thảy 42 truyện)

(Tiếp theo)

Bài thứ hai mươi nhăm

Tô-thế-Mỹ

Họ Tô, có người tên Thế-Mỹ,
Tuổi bé mà biết nghĩa lý to.
Thông-minh phú tính giời cho,
Hiếu-kính (219) thấy dạy một pho sớm làm.
Má, (220) nông tính lắm điều ngang ngạnh.
Hay với người tranh cạnh tanh lao man.
Khéo lời khuyên giải ngăn can.
Liệu chiều êm ấm cho an trong ngoài.
Một mình luống giữ tay cần cỏ (221)
Chăm kinh nỏi để tỏ lòng vui.
Trà vè dâng vị ngọt bùi (222)
Đêm rồi quen ngủ, ngày rồi quê ăn.
Má, sau cũng nhuần nhuần lại tính.
Giấc ngủ cùng yên mệnh sương sao (223),
Trên mồ chất đá cao cao,
Bao nhiêu bôn đá bấy nhiêu tấm lòng.
Hà rằng phải sỏi lòng lị lọc.
Mượn nắm xương mà bốc của giời.
Mẹ sau bọng tảng công nơi,
Tiếc xa, nọp thấy, lỗi đời đàng chi. (224)
Lòng cầm nhớ, nặng ghi chín chữ,
Hương kỳ rau (225), in giữ đã phu,
Giới con Đạm-thủy San hồ, (226)
Thì còn tiếng hiếu ông Tô muôn đời.

219. Sách Hiếu kinh là sách ở bên Tàu đời xưa đem những sự hiếu để dạy người ta.

220. Tiếng trong miền Tây-cũng (Gia định) gọi chữ là má.

221. Trong kinh dịch có câu « cần phu chi cỏ » là chồng chăm cái tại sắc cầu cha.

222. Thờ cha Bình định, Phú-yên có thứ quả gọi là quả trà viên, mài thorm thơm mà vị thì ngọt.

223. Sương về chiều sáng, sao về buổi ngày là lúc ấn tàu hết.

224. Sách địa lý nói phương Đông-á ta, có cách mai là tiếm an về nạp thủy v. v.

225. Sông Đạm thủy nơi làm bờ đề cho về đất Bình-định.

226. Thờ ấn Bình định có hương kỳ nam.

Bài thứ hai mươi sáu

Nguyễn-huy Đức

Nguyễn-huy-Đức vốn người hiếu nghĩa
Nguyên đông nhà thi, lễ tiếng làm. (227)
Tổ xưa quê ở Gia-lâm.
Kim ngưu (228) khi mạch phả trầm như in.
Tầm bàn-thạch (229) cơ truyền nếp tổ
Dòng sử kính cửa đó sẵn sàng.
Kính kỳ lấy lành bèn giang (230)
Con theyền bến Ái (231) vượt sang cũng gần
Trên còn mẹ sáu tuổi lần,
Tiếng cầu thư nuôi bảo thỏa tình Bà Gươm (232) cảnh cũng thanh thanh.
Kia cầu Thê-húc nọ đình Trấn-ba (233)
Bia ngàn ngợi hiếu trưa đá gầm.
Mai hoắc lê thanh đạm mà ngon.
Một niềm thiện dưỡng con con (234),
Hồng mai (235) vui thú hành-môn (24.) chẳng dở.
Theo ý mẹ lánh nơi hàng phố,
Dời nhà ra tới chỗ Thanh-trì,
Nhà cao rồi bóng tuyết ti
Cuin mong nhâm tuổi khác gì trăm thu.
Bảy mươi tuổi tóc rận đạo-mạo
Vườn hoen khóm trúc rào kinh nuôi
Sống tỏ đầu Sét lâu đà (236),
Nhìn phong cảnh cũ, nhớ người đời xưa.

(Còn nữa)

Cửa đình. Phạm nguyễn-Cấp

227. Huyện Gia-lâm thuộc tỉnh Bắc-ninh.

228. Sông Kim ngưu cũng thuộc huyện ấy.

229. Ông Tiết-nguyên-Sâm đời nhà Đường khi tiềm quan nhân sẽ tìm bắn đá của ông. Về lại khi đi lấy viết sợ nếu gì thì lại nhờ đến công của ông.

230. Là sinh kỳ Hanoi.

231. Là bến Ái mộ, tức là cái cầu Dumer bây giờ.

232. Là bà Hoàn gươm ở Hanoi.

233. Cầu Thê húc là cầu đi vào chùa Ngọc sơn, đình Trấn ba là đình ở mé trước chùa chùa Ngọc sơn. Cầu là cảnh hồ Gươm cả.

234. Lấy câu: phải đi phương mới cha mẹ, chớ không sẽ hồng lộc gì.

235. Phố Hồng mai là tên phố về thời vua Lê ở thành Thăng long Hanoi.

236. Sánh nhau là nên nhà thấp, là chỉ người ấy là ở đến hành tới nơi cả. ngày hiếu để, là thành nhân chi hạ khi đi thì trở về ở nghĩa là ở chỗ của nhà thấp, công khai nghỉ ngơi được vậy.

237. Huyện Thanh-trì nay thuộc tỉnh Hà-đông.

238. Sông Tô-lịch chảy vòng quanh từ Hà tây đến huyện Thanh trì, dâm làng Thinh-liệt gọi là đầm lại cũng về huyện Thanh trì

HÀI ĐÀM

Thê huynh

Một ông đang ra công kê-cứu chữ Nho, ngỡ bảo vợ rằng: Bây giờ hết tết Trung-thu rồi bà mày cắt *Thê-huynh* đi, đề sang năm lại đem ra cho con chơi.

Bà vợ cũng hiểu chữ Nho, nghĩ lấy làm lạ. Con thầy học người ta vẫn gọi là *Thê huynh* nay bảo cất *Thê-huynh* đi là nghĩa-lý gì hay là phụ quản ta lại bảo làm chăng.

Ông chồng thấy vợ có ý nghi ngờ, mới rung đùi mà cắt nghĩa cho nghe: *Thê huynh* là con thầy thế thì *sư-tử* hà không phải con thầy hay sao?

C. H.

Bảo-tồn Không học

Dịch sách Luận ngữ

Loại thứ VIII

Nói về cách xử kỷ tiếp vật

(Tiếp theo)

262. Tử-Hạ viết : Trụ chi bất thiện bất nhu thị chi thì chậm đã. Thị đỉ quân-tử ố cư hạ-lưu, thiên-hạ chi ác giai quí yên.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Tử-Trương tờ 34).

DỊCH NGHĨA — Ông Tử-Hạ nói ; Vua Trụ bất thiện không đến quá lắm như thế đâu, mà mang tiếng ác đến thế. Cho nên người quân-tử lấy phạm phải điều quá ác mà đặt mình ở vào dám hạ-lưu làm ghét lắm, bao nhiêu cái ác thiên-hạ đều đổ về mình cả.

263. Tử-Công viết : Quân-tử chi quá đã như nhật nguyệt chi thực yên; quá đã nhân giai kiến chi ; canh đã nhân giai ngưỡng chi.

(Xem trong bộ Tử-thư chính văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Tử-Trương tờ 34).

DỊCH NGHĨA — Ông Tử - Công nói : Người quân-tử có lỗi như mặt trời mặt trăng phải xảy-thực, lúc có lỗi người đều trông thấy ; lúc đổi lỗi đi rồi người đều ngưỡng-vọng ; không có chút gì dm-muội cả.

264. Tử viết : Bất tri mệnh vô dĩ vi quân-tử đã. Bất tri lễ vô dĩ lập đã. Bất tri ngôn vô dĩ tri nhân đã.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Nghiêu-viết tờ 37).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử dạy rằng : Không biết mệnh trời không lấy gì làm người quân-tử được. Không biết lễ, không lấy gì lập thân được, không biết lời nói phải trái, không, lấy gì biết người hay đở được.

Loại thứ IX

Nói về chính-trị

265. Tử viết : Đạo thiên thặng chi quốc, kỉnh sự nhi tín, tiết dụng nhi ái nhân, sử dân đĩ thời.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Học-nhi tờ 1).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Trị một cái nước ngàn cỗ binh-xa (đời xưa, nước có đến ngàn cỗ binh xe là một nước chư-hầu lớn), phải làm sự thì kính cẩn, ra lệnh thì tin thực, tiết kiệm của dùng mà thương yêu người nước, lấy cái mùa rảnh việc làm ruộng sẽ bắt dân làm việc công.

266. Tử viết : Vi chính đĩ đức, thí như Bắc-thần cư kỳ sở nhi chúng tinh củng chi.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Vi-chính tờ 3).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Lấy đức làm chính thì thiên-hạ tự-nhiên quí phục, cũng ví như ngôi Bắc-thần cứ ở nguyên sở, không động mà mọi vì sao đều chầu về cả.

267. Tử viết : Đạo chi đĩ chính, tề chi đĩ hình, dân miễn nhi vô sỉ. Đạo chi đĩ đức, tề chi đĩ lễ, hữu sỉ thả cách.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Vi-chính tờ 3).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Trị dân lấy chính lệnh mà dẫn bảo, lấy hình pháp mà chỉnh-tề, thì dân chỉ cầu tạm khỏi hình phạt mà không có lòng sỉ làm ác. Lấy đức mà dẫn bảo, lấy lễ mà chỉnh-tề, thì dân đã biết sỉ làm ác, vả lại tiến lên làm thiện được.

268. Ai-công vấn viết : Hà vi tắc dân phục ? Khổng-tử đối viết : Cử trực thố chư uổng tắc dân phục. Cử uổng thố chư trực, tắc dân bất phục.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Vi-chính tờ 5).

DỊCH NGHĨA — Vua Ai-công nước Lỗ hỏi rằng : Làm thế nào thì dân phục ? Đức Khổng-tử thưa rằng : Cất dùng người thẳng bỏ mọi người cong, thì lòng dân phục, cất dùng người cong bỏ mọi người thẳng, thì lòng dân chẳng phục.

269. Qui-Khang-tử vấn sử dân kính trung đĩ khuyến như chi hà ? Tử viết : Lâm chi đĩ trang tắc kính ; hiếu từ tắc trung ; cử thiện nhi giáo bất năng tắc khuyến.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Vi-chính tờ 5).

DỊCH NGHĨA — Ông Qui-khang-Tử (quan đại-phu nước Lỗ) hỏi muốn khiến dân kính mình, trung với mình và khuyên làm điều lành thì làm thế nào ? Đức Khổng-tử đ p rằng : Lấy nghiêm-trang trị dân thì dân kính ; hiếu với đẳng thân, yêu kẻ chăng-nhân thì dân bền lòng trung ; cất dùng người thện mà dạy bảo người chẳng hay thì dân khuyên làm điều thiện.

270. Hoặc vị Khổng-tử viết : Tử hề bất vi chính ? Tử viết : Thư vân hiếu hồ. Duy hiếu hữu vu huynh đệ, thì ư hữu chính ; thị diệc vi chính, hề kỳ vi vi chính.

(Xem trong bộ Tử thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Vi-chính tờ 5).

DỊCH NGHĨA — Có người bảo đức Khổng-tử rằng : Thầy sao chẳng ra làm quan mà làm chính ? Đức Khổng-tử đáp rằng : Gã biết kinh Thư nói hiếu chăn ; ? Kinh Thư nói chỉ hiếu với cha mẹ, thuận với anh em mà suy ra làm chính-sự. Thế cũng tức là làm chính, cứ gì phải ra làm quan mới là làm chính.

(Còn nữa) D. B. T.

LỆ MUA BÁO

Kín nhắc lại để các ngài được báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các liệt-quí ông nào mua thì gửi tiền cho đề không để tiền gửi theo giấy mua thì bản-quán không kể tới. — Mua báo thì tính từ tờ số hoặc nhận một tháng lấy tròn 6 cho đến

Đoản-thiên tiểu-thuyết

Hai người vợ

(Tiếp theo)

Ngày tháng thoi đưa, tôi ở đất Vân-sơn bao nhiêu lâu không tưởng nhớ đến cha già tựa cửa trông con. Con mà ái tình đã làm cho tôi lỗi đạo thần hôn định tỉnh.

Tôi thường được cùng mỹ nhân trò chuyện và cụ già coi tôi như con đề mỗi ngày thêm ân yếm, không có ý nghi ngờ, hoặc làm ngơ không muốn nói chăng. Nhưng xét ra cái lòng quyến luyến của ông bạn già tôi càng thêm mặn mà mà tình thân ái của tôi đối với con gái cụ lại càng khăng khít hơn nữa. Tiền thư thường mặc áo trắng, đầu đặt hoa bông bạch, mỗi khi vào vườn hái hoa trông như một vị thiên tiên giáng thế. Tôi thường gọi nàng là Bạch-Hồng nương, nàng cũng bằng lòng cái tên trang trọng ấy. tôi lừa ái-tình đã ngăn ngừ bốc lên nàng có biết bay không, nhưng thấy nàng có giáo-dục không dám đem lời giảng giải mà nói đến tai nàng. Nàng bằng lòng để vậy, không ra, lắt là tuyệt đường nhân-nghĩa, ta đã mất một người bạn tri-âm lại còn mất mối nào đối với nhân vật đất Vân-sơn nữa. Đại-Man ơi! Tôi là một người đại rồi, nếu tỏ ý kết thân chắc là cụ già vui lòng mà nhận. Bây giờ tôi định lần lần sẽ nói với cha tôi viết thư về cho cha tôi liệu định.

Tôi đương dùng dằng suy trước nghĩ sau, chợt thấy người bồi bước thư của cha tôi gửi đến. Có lẽ cha tôi thấy tôi quyến luyến Bạch-Hồng-nương nên viết thư cho cha tôi biết chăng? Tôi liền đến nhà ông bạn già cầu cái thư ấy mà nói một cách bình tĩnh rằng :

— Tôi đưa cụ xem bức thư của cha tôi.

Tôi làm ra người yên lặng để đợi xét ý tứ cụ già, nhưng thực tình trong người tôi nóng nảy như điên như dại tâm thần hoảng hốt, chân tay rời rã cả.

Cụ già liền nói : « Thầy đọc xem mất 15o hơi mà rồi ».

Tôi đọc bức thư ấy đọc thực to, giọng run run mỗi lượng trên giấy hầy còn in sâu vào não tấy tôi đến bây giờ.

« Hải-tần con ơi!

Con đến Vân-sơn đã lâm tháng rồi, nếu còn tưởng tình phụ tử kịp phải về ngay, cha già hôm mai thương nhớ. Mấy cái thư trước con gởi về nói con được khỏe mạnh, cha lấy làm mừng rỡ. Nay cha đã gần bảy chục tuổi, sinh thì không có kỳ, chẳng khác ngọn đèn treo trước gió muốn trước khi nhắm mắt có chút nhìn mặt, nay đã tìm được con ông P.... là nữ học sinh, người tài có, hạnh có, sắc có ; con phải nghe lời cha, vì ông P... vừa là nhà phú gia, vừa là nhà có thế lực ngày nay trong xã hội ; thực là môn đang hộ đối mà cái trong lại của con, cái sự nghiệp của con có thể nhờ đó mà thêm được vẻ vang xán lạn... Nếu con cứ vui thú ở nơi non cùng núi thẳm, bỏ cha già lải thải một thân, thiên-hạ tất cười con là người bất hiếu ».

Tôi đọc xong liền nói rằng :

— Tôi sẽ về ở với cha tôi để lập công danh sự-nghiệp cho khỏi lỗi đạo làm con, nhưng tôi đã đến thời biết sau xét lấy cái sự kết hôn là buộc chặt đời tình thân-ái không có lẽ bắt ép tôi chung chạ trăm năm với người không đồng tâm hợp ý.

Tôi vừa tôi xong ông cụ liền đáp lại, đàn lại một cách khinh khoái, coi tôi như một người bạn, mà việc hôn nhân của tôi cụ không ép gì ý định. Tôi cũng không ngờ cụ vô tình mà để làm tôi đau đớn như thắm con dao cùn xé ruột gan.

— Tôi khuyên thầy nên về ngay tỉnh, tính cho xong việc nhân-duyên để vui lòng bà phụ ; trai gái mới biết nhau sao lại yên nhau ngay được. Sao gió cỏ lăn cỏ với nhau, ái tình mới có. khi đã có rồi, không yên ổn nên yêu ! Trời đã định, người nên tuân theo. Nay, thầy thông biết con Tuyết-Như nhà tôi, tôi định gả nó cho con cụ làng điền-bộ, nó cứ ngày đêm không khỏi không chịu, được ít lâu nay tôi đã thấy nó thuận hòa tình nết rồi đến nằm sau cho nó làm lễ hợp cẩn . . .

Tuyết Như là ai? Tức là Bạch-Hồng-nương đó ! Cụ nói những cần gì về sau, tôi ngồi lặng người đi, không nghĩ rõ nữa. Ấm ớ mấy tiếng, phải cáo về kẻo lỡ cái tình tứ trong đêm sau tôi đến luôn, cụ già vẫn trong đãi ân cần, mà cụ biết rằng sắp từ giã đất Vân-sơn càng tỏ tình quyến luyến. Chỉ lấy làm lạ có một sự là từ ngày ấy tôi không thấy mặt người yêu nữa. Tôi định tâm đánh bạo kẻ lể sự tình, nhưng bóng hồng đã tuyệt nẻo . .

Con biếng ăn, nằm quên ngủ, tôi cứ đêm ngày ấu sầu bực rọc, đến nhà Bạch-Hồng-nương mà không được gặp người. Thôi thôi tà dương qua là một con chim tình cờ mà đậu ở đề: này, tình cờ mà lại bay đi, ai còn giữ cái đi tích trong tâm tháng trời nữa ! Kẻ kia thực là vô tình chỉ khổ cho ta đem về nhà một mối tình tuồng như. Nghĩ lại Bạch Hồng-nương cũng yên ta đó ! Nhưng yên mến ta như một con gió mát thoảng qua. Thôi ta trở về quê hương, lấy cái tình-ái cha con để làm cho quên cái ái-tình trai gái.

Tôi nói như vậy ; nhưng cũng chưa quyết bỏ về. Tôi tiếp được mấy cái thư của cha tôi thúc giục nữa, nhưng hãy còn dự dự đợi tin tức Bạch-Hồ ng-nương.

Một đêm tôi đương thắp nọon đèn nghĩ ngợi, một người và già, đẩy cửa vào. Trong bụng tôi đã mừng vì người và già ấy chính là người ở nhà cụ Phú-hộ Người và đến nơi, khóc lóc : — « Tôi nay bị đuổi rồi, thầy cứu tôi với »

Tôi nghe câu ấy, chán quá liền cho người và ít tiền. Và già tỏ ý đợi mãi rồ cảm ơn lại nói thêm :

« Tôi không phải là đứa ở bị đuổi mà nói xấu chủ nhà, nhưng nghĩ thấy là người tử tế mà nói một câu chuyện để thầy nghe. Cô Tuyết-Như tôi tưởng là con nhà thi-lễ, ai ngờ cũng là một phường tang-gian bóc-thượng. Đêm mai 12 giờ có ta sẽ đón tinh- hẳn ở tối vườn-hoa. Tôi cũng vì việc này không làm vừa ý cô mà có xui bẩy với cụ chủ dưới tôi đây ».

Bà Man ôi ! Bác thư ngỡ, tôi với người con gái xinh đẹp có liyện ái nhưng chỉ luyến ái một cách cao thượng có đâu lẹo tưởng tìm hoa lại như vậy. Nàng có phải là thiên-nhân tôi chẳng ? Nàng có phải là vị-hôn-thê tôi chăng ? Không phải, thế mà tôi không biết vì cớ gì mãn ghen tôi lên sùng sục, muốn quyết đến với tình nhân. Phù-nhân tôi là ai ? Ấy là người đã được rằng quá yên như vậy ! là không đáng là một người chồng Tuyết-Như ư ? Tuyết-Như sao em đại dột chừng ấy ! Một bàn ngọc quý đề ngỏn vẫy, sao em khi-tu nhẫn đến thế ? Không, không, càng không phải là người xăng bậy, con mắt ta nhìn người có đâu nhầm đến nỗi ấy !

Đêm hôm sau, tôi đất một khẩu súng lục phục ở sau vườn hoa. Tôi thực là người táng tâm rồi cái chút tình vu vơ sắp xửa đất tôi vào con đường bắt ám, giá bấy giờ có xỉ bảo tôi bạo ngược như vậy tức là nhảm đăng vào bọn sát nhân, đáng phải gông cùm chẳng trời, giá sử có bảo tôi, tôi chỉ biết nghe cái lòng quả quyết bảo thù, mặc cho sau này tòa án có phép trừng trị ! đáng ghê thay là cái tuổi thiếu niên ! Đáng sợ là người tuổi thiếu - niên ! Trí não là đề chan chứa về tình còn biết gì là phải quấy

(Còn nữa) T. T. Ái-Hòa.

VIỆC HANOI

Giá bạc. Kể từ ngày 12 Octobre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f. 80.

Hội-đồng chính-phủ. — Đến ngày 20 tháng này, Hội đồng chính-phủ kỳ thường trực sẽ họp tại phủ Toàn-quyền. có quan quyền Toàn-quyền Baudoin làm chủ tọa.

Quan Toàn-quyền đi thăm nhà máy giấy ở Đáp-cầu — Chiều hôm qua quan Toàn-quyền lên thăm nhà máy giấy ở Đáp cầu, thì có ông tổng quản-lý là M. Brun ra nghênh-tiếp. Quan công-sứ Lebé tỉnh Bắc-ninh cũng đón ngài tại đó.

Nhà máy giấy Đáp cầu dùng những đề cũ. giấy cũ, nứa khô và nhất là bột giấy bằng nứa mà nhà máy Việt-trì cũng thuộc về công-ty Đáp cầu tải xuống.

Nhà máy này lập ra từ lúc mới khỏi cuộc chiến tranh, ngày cay đắng vào thời-kỳ thịnh-đạt. Bao nhiêu những nỗi khó khăn trong buổi ban đầu thì các nhà sáng lập đều thắng được cả. Nhà máy giấy lấy tây giờ đã kể vào hàng các kỹ-nghệ lớn nhất. dụng tại Bắc kỳ trong mấy năm nay.

Phải hộ đi thanh tra. — Phải-bộ các quan Thanh tra đi khám xét các thuộc-địa mà đứng đầu có quan thanh-tra Picanon thì chúng trung-tu ẩn Novembre nói rõi Saigon, là vì tàu *Paul Lecat* các ngài đi bị thầy-thủ đình công. Phải-bộ trước thì nằm ngoài để đi thanh-ra Trung Nam-kỳ rồi, cho nên phải-bộ này chỉ đến thanh tra xứ Cao-mên với Bắc-kỳ mà thôi.

Phải-bộ khi mới tới thì sẽ đi ngay Cao-mên, chừng hai tháng mới ra Bắc.

Bạc đồng mới mới sang. — Chuyến tàu *Porthos* khi qua Saigon vừa rồi có chở xuống năm trăm hòm bạc đồng, tất cả là một triệu hoa-viên, nếu tính theo giá tiền tây của nhà Băng ngày hôm nay là 7 f. 25 thì cộng được 7 triệu 25 vạn francs. Những bạc đồng này là thứa tại Birmingham bên nước Anh mà làm bằng bạc của Đông-pháp gởi sang độ trước.

Cộng cả số bạc đồng mới gởi sang lấy thì kho của nhà Ngân-hàng nay được chừng 31 triệu đồng mà số bạc giấy thì 90 triệu đồng nghĩa là gần gấp ba.

Hội-chợ Hà-nội. — Hội-đồng tổ-chức Hội chợ có lại cáo cho bản quán tờ sau này :

Những người chụp ảnh chuyên môn muốn vào chợ ảnh trong Hội-chợ (chụp tất cả bay từng gian một, hoặc chụp cho cửa hàng mình, hay là chụp cho những người có gian bán hàng) thì phải nộp tiền thuế cho Hội-đồng Hải-chợ.

Chỉ những người đi chụp chơi thì không phải nộp tiền thuế và cũng không phải xin phép.

Nhiều nhà chụp ảnh chuyên môn đã nộp tiền rồi. Mỗi một cửa hàng nộp tiền rồi, thì được bốn cái giấy thông-hành cho những người đi chụp.

Đến phòng giấy Hội-chợ (tức là phòng Thương-cục Hà-nội) mà hỏi, đến ngày 31 tháng mười tây thì hết hạn.

Các ngài có phiếu QUỐC-TRÁI vô danh, bất cứ năm nào, nay muốn bán, là được GIÁ RẤT CAO, xin đến hỏi LÊ-ĐÌNH-CẢNH, số 17 phố hàng Gấy (Rue du Papier N° 01) 2013

Sổ tên người cúng tiền cho hội Khai-trí-tiến-đức để giúp việc Âu-tri-viện :

MM. Thân-trọng-Huề, Bình-bộ thượng-thư 20 p ; Bùi-phát-Tường, giáp Nhì, người Ngải-cầu, phủ Hoài-đức 5 p ; Phạm-văn-Hanh, làng Đông-thái, Đức-thọ 5 p ; Lê-hữu-Tích, tri-huyện Đông-quan 15 p ; Ng-v-Chiểu, làng Thi-nguyên, huyện Thanh-oai 3 p ; Ng-Đức-Đại, làng Thi nguyên, huyện Thanh oai 2 p ; Ng-v-Côn, làng Phù-xa, huyện Hoàn long 3 p ; Chu-chí-Chấu, làng Ngải-cầu, phủ Hoài-đức 3 p ; Trịnh-v-Lai, làng Cừ-đà huyện Thanh-oai 10 p ; Vũ-v-Tiếp, làng Cừ-đà, huyện Thanh oai 10 p ; Ng-thanh-Cảnh, làng Yên vi (Bonze) phủ Mỹ-đức 20 p ; Bùi-v-Kiều, làng Yên-vĩ phủ Mỹ - đức 5 p ; Mmes Đông-xương 10 p ; Hội-xương 5 p ; Phúc-Thành 20 p ; Phúc-lợi 20 p ; Vĩnh-thuận 20 p ; Đức-thành 4 p ; phủ Bình-giang 5 p ; Giộ-hòa-Tường 15 p ; Phan-hữu-Lợi 3 p ; MM. Trần-trạch-Xuyên 15 p ; Đỗ-làng-Toàn 10 p ; Trần-tu-Sa 10 p ; Huyện Thanh-oai : MM Đỗ-v-Khoái, làng Châu-mai 1 p ; Ng-iam-Thăng, làng Bạch mao 1 p ; Lê-văn-Ngỗ, làng Phú-thọ 1 p ; Lê-quang-Trung, làng Hưng-đào 0 p 50 ; Lê-văn-Khải, làng Thiên-đông 2 p ; Trần-văn-Khiu, làng Đông-lâm 1 p ; Nguyễn-Tán, làng Thiên-đông 1 p ; Hồ-xuân-Tế, làng Yên-thành 1 p ; Nguyễn-v Tô, làng Thi-nguyên 1 p ; Bùi văn-Lễ, làng Ang-phao 1 p ; Quách văn-Toàn, làng Cao-xá 1 p ; Quách-văn-Toàn, làng Cao xá 1 p ; Dương-duy-Được, làng Suyên-dương 1 p ; Trần-v-Phán, làng Suyên-dương 1 p ; Lê-v-Dao, làng Trang-xuân 1 p ; Ng-v-Phương, làng Phú-thọ 1 p ; Ng-duy-Cấp, làng Tiên-la 1 p ; Ng-văn-Nghiêm, làng Tiên-la 0 p.50 ; Ng v-Trác, làng Mộc xá 1 p ; Đào-công-Truy, làng Yên-khoái 1 p ; Ng-da-Tí, làng làng Yên-khoái 1 p ; Ng-v-Nhiệp, làng Yên-khoái 1 p ; Trần-v-Ngạc, làng Yên-khoái 0 p 50 ; Ng-tinh-Chiến, làng Canh-hoạch 2 p ; Nguyễn- v-Vang, làng Canh-hoạch 0 p.50 ; Nguyễn-viết - Kỳ làng Tảo - dương 1 p ;

(Xem trong kỳ sau, cột thứ hai)

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin cảo ngài mua báo khi có việc gì viết thư đến bản-quán, thì nhớ biết rõ số tờ ở tờ giấy gửi báo, hoặc là gửi cả bìa-quấn cái giấy quấn ấy, để cho người làm đề tiện hiểu. Kẻo cảo ngài thường hay kỷ tên vẫn tắt, hoặc biệt-hiệu, không sao đọc được, thành ra nhiều khi không biết người nào mà trả lời.

Ai có giấy quốc-trái bắt cứ năm nào, hạn giấy trái-phiếu riêng của các hội Công-thương mà sắp muốn bán thì xin đem lại hiệu Đức-Long, ở số 90, phố Mã-mây, Hanoi, chậm-chước theo thời-giá, mua bán phải chăng.

Qui-khách sẽ có thứ hàng gì ở không có chỗ bán, xin mời đến chậm-chước hay là viết thư đến, bản-hiệu yêu xin hết sức cổ-vũ mua bán giúm cho bằng được như ý các ngài.

ĐỨC-LONG-HIỆU

2058 *cẩn-bạch,*

Hỡi kẻ phải đau

Này hỡi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngứa họng, phải đau khi quản mà đã chữa không phải dứng, hoặc là đã không chữa chạy chi cả mà cứ nay hỡi những người phải đau khi quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi; nay hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhượng lên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nữa, không sao được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế mà các người có hiểu không? Nòi có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam-Việt, nỡn các người không muốn giống Nam-Việt bao giờ đi, nỡn các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vì vậy tôi viết thư cho hiệu Bảo-thế MONTÈS số 5 *Paul Bert Hanoi* mà bắt mua một lọ BRON CHOSERUM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa cà-phê, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ. . . . . 0$ 90

Vin Tonique Yonklaois

Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho đàn bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐEN

Thật tươi, thật tốt. Dầu ca có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ mầu đen (*brune*)

Thứ hung-hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) lại chính là thứ Dầu cá của hiệu *Montès* bán, quý khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu (SIROP N)

Một chai. . . . . 1$ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. . . . . 4$ 45

Bộ : 3 $ 65 đến 6 $ 40

Sáu lọ. . . . . 24 $ 00

Bộ 9 $ 60 đến 3 $ 70

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROSIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS

Thuốc (mau-bo bổ máu) :

Mỗi chai phần tư lít. 1$ 00

Một lít. . . . . 3 $ 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT

Simple et crésoté. Dầu cá viên sang hệ tỷ và hạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE

Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe, bệnh cảm về mùa nay thường có, hai người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải cử trong vài ngày tới chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên dùng bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ nếu một viên rồi nếu nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Bệnh càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, tiến muốn cho chóng ra mồ hôi thì nếu rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đun thì phải trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 84, phố Paul-Bert, Hanoi

TRÀ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Pagements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả báo quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho báo-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trả ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì báo-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

Ng-hữu-Nhương, làng Tảo dương, Thanh oai 1 p. ; Ng-đình-Thung, làng Tảo dương, Thanh-oai 1 p. ; Trần-v-Mịch, làng Hoàng-trung, Thanh-oai 1 p ; Ng-v-Ấm, làng Hoàng-trung, 1 p ; Lê-v-Hoan, làng Hoàng-trung, Thanh-oai 0 p. 50 ; Ng-trung-Lượng, làng Mạch-kỳ thanh-oai 2 p ; Ng-đình-Bảo, làng Thọ-nguyên, Thanh-oai 1 p ; Nguyễn-văn-Thuyết, làng Mục-xa, Thanh oai 1 p ; Ng v-Pháp, làng Mục-xa Thanh-oai 1 p ; Trần-v-Hân, làng Cao-xá, Thanh-oai 1 p ; Bùi-v-Kính, Ang-hao 1 p ; Ng-thu-Bi, làng Ang-hao 1 p ; Lâm-văn-Liễu, làng Thanh-xuân 1 p ; Lê-công-Lược, làng Thanh-xuân 1 p ; Quách văn Cơ, làng Cao-xá 0 p. 50 ; Trần-v Di làng Suyên dương 2 p ; Ng-huy-Uẩn, làng Suyên dương 2 p ; Chương-hữu Thẩn, làng Van-dương 0 p 50 ; Ng-v-Pháp, làng Tiên-la 1 p ; Ng-đình-Sâm, làng Tiên-la 0p. 50 ; Trần-hữu-Bạn, làng Yên-khoái 1 p ; Ng-địch-Thâm làng Cannhoạch, 1 p ; Ng-khắc-Dương, làng Tảo dương 1 p ; Ng khắc-Mai, làng Tảo dương 0 p 50 ; Lê - văn - Qui, làng Hoàng-trung 1 p ; Đỗ văn-Đạo, làng Hoàng-trung 0 p. 50 ; Ng đang-Bằng, làng Mạch-kỳ 0 p. 50 ; Nguyễn ba-Thi, làng Mạch-kỳ 0 p. 50 ; Nguyễn-văn-Chức, làng Ngọc-đình 1 p ; Nguhữu - Tột, làng Ngô - đông 0 p 50 ; Ng-văn-Lâm, làng Ba-đa 1 p ; Ng-xuân-Kỳ, làng Phương nhì 1 p ; Ng-Thuyện, làng Ngọc-đình 0 p 50 ; Ng-hữu-Đạm, làng Ngọc-đình 0 p 50 ; Ng-quan-Hoa, làng Ngọc-đình 0p 50 ; Ng-v-Diệm, làng Ngô-đồng 0 p 50. Ng-v-Diện, làng Ba-đa 1 p ; Ng-văn-Nhiên, làng Ba-đa 0 p 50 ; Ng-x-Hợp làng Phương-nhì 0 p 50 ; Ng-văn-Luận, làng Ngô-đồng 0 p 50 ; Ng-văn-Ngôn, làng Phương-nhì 0 p 50 ; Ng-văn-Vi, làng Phương nhì 0 p 50 , Ng-xuân-Kê, làng Phương-nhì 0 p 50 ; Ng-v-Khang làng Phương-nhì 0 p 50, Cô Hoàng thị-Thệ 14 phố Hải-dương, Haiphong, 2 tấm vải tà trắng.

Kỳ-niệm trận vong tướng-sĩ — Sáng hôm nay, hồi 7 giờ rưỡi sáng một hồi đồng đã bội-tinh tại tòa Đốc-lý để bàn về việc lập một Trận vong kỷ-niệm-đài tại Hanoi. Hội-đồng do quan Đốc-lý chủ tọa. Có những viên chức sau này đến dự-nghị : MM. Lacolonge, quan lớn Langlais quan tư Héverony, Echinard, De Feyssal Allemand, hai quan Tổng-đốc Hoàng-trọng-Phu, Lê-trung-Ngọc và các đại biểu các báo-quán là MM. De Massiac, Mazet Bùi-đình-Tá, Đỗ-Thận, Ng văn-Luận, Bảo.

Hội-đồng đình đặt một cuộc đánh số là 200 000 p Trong số tiền lời sẽ lấy 40.000 để làm trận vong kỷ-niệm-đài, còn thì trợ cấp cho nhà Ấu-trí-viện, hội nuôi trẻ con vô thừa nhận, hội giúp đỡ trẻ con tại vì trường Thể-dục.

Thế là về khoản tiền, còn chỗ đặt kỷ-niệm-đài thì hội-đồng định chọn một chỗ trong ba chỗ sau này : miếng đất ở đầu Bờn-thầy ngoài bờ sông, vườn hoa bàng Bưu và đền-vơi ở Cột-cờ.

Còn như kiểu kỷ-niệm-đài thì hội-đồng cử một tiểu ban để soạn điều lệ về cuộc thi vẽ. Điều lệ thế nào bản quán sẽ đăng sau nhưng nay hãy xin nói rằng cuộc thi này phần thưởng thứ nhất hội đồng định vào số 800 p. nhưv vậy thì cũng đủ bổ công cho các nhà danh họa Tây Nam đến tài đến thi vậy.

Mười năm về sau. — Từ hôm tiền-thuyết « *Sông hồ ba bể* » đăng hết đến giờ, bản-quán tiếp được tới ba chục bức thư tỏ ý muốn bản-quán đăng nốt bộ tiền thuyết « *Mười năm về sau* » trước khi đã đăng gỡ. Vậy bản quán cũng xin chiều lòng các bạn độc-giả tạm hoãn tiền-thuyết « *Vì ai nên nỗi....?* » lại, đợi khi nào đăng hết bộ tiền thuyết « *Mười năm về sau* » rồi, hãy đăng bộ tiền-thuyết mới ấy.

Từ số báo ngày mai trở đi, bản-quán sẽ bắt đầu đăng nối bộ bộ tiền-thuyết « *Mười năm về sau* ».

Quan Bốc-tơ Bicoman

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Bổ sinh, chứng bệnh đàn-bà, chứng con-gái, các chứng sôi trẻ con, Ăn đau mất, bệnh giang mai và bệnh ngoài da cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân..

Phòng khám bệnh ở cần cuối phố Gia-long số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ống nói số 314.

2047

Thi lục-sự. — Phủ Thống-sứ có lời nhắc lại rằng phàm các đơn xin ứng thi lục-sự và thư-ký lục-sự ngày 6 Novembre thì chỉ nhận cho đến ngày 30 Octobre là cùng

Thi bằng tú-tài tây. — Các cô các cậu có tên sau này đến trúng tuyển trong kỳ thi bằng tú-tài tây

Série B. — Cô Bélin ; cô Blondlet; M. Phạm-bá-Viên được phê thứ thứ hạng.

Phần thứ nhất. Série C

M Bossavy (Georges) được phê thứ hạng.

Phần thứ nhất, Série D

M. Lê-đình-Thi được phê bình thứ, cô Lataste, MM. Liverset Roumengous được phê thứ hạng.

M Long Nguet là người Cao-mên thi đỗ năm nay mà bởi 9 giờ sẽ thi tiếng Cao-mên lại nhà Học chính Đông-pháp.

Bí tin. Bản-quán được tin mừng rằng đến ngày 14 Octobre này ông Ng-Tâm, tham tá tòa Sứ, sẽ làm lễ thành hôn với lệnh bí quan á Đào-trọng-Vận tỉnh Kiến-an.

Bản-quán có lời mừng ông Nguyễn-Tâm và lân gisi nhân

Cần một người thông-ngôn khỏe-mạnh, chín chắn biết cả chữ tây và ít nhiều chữ nho để dịch các thư từ giấy má. Làm việc tại phủ Bắc Trung-kỳ. Phải có cả các giấy má nhận thực là người tốt mới được.

Hỏi ngay tại bản-quán từ 12 đến 15 Octobre này mà thôi.

3337

Lịch sang năm. — Xin nói để các ngài biết rằng nay bản quán đương sửa soạn in lịch sang năm và đã về được nước khen lịch rất ý tứ, rất dụng-công. Sau đây lại in mẫu một ngày lịch năm tà để các ngài biết cho rằng lịch của bản quán làm ra thiệt rất tiện cho việc xem ngày, mà nhà nào đã có thứ lịch này thì thật tất phải mua quyển lịch tàu nữa.

FÉVRIER

16

VENDREDI

壹初

Ngày Canh-Mão

Tháng-Hợi — Sao Mão Thái-dương — Kiến-Mão Thành phần : Mãn-Giang

LÊ NGUYÊN-ĐAN

Xuất bánh nên đi về hướng Tây Bắc, giờ Mão gặp Thiên công tốt.

Vậy nếu các dai thương gia cần ta cần phải thừa lịch cho quí khen thì xin mời lại ngay bản quán ma đặt trước, nếu không đặt trước thì sau sẽ phải chịu giá đắt và lại hết cả bìa vẽ đẹp nữa.

Ngài nào ở xa, muốn viết thư về, xin cứ gửi cho ông Quản-lý nhờ in bản quán như sau này :

M. Đặt toàn-Thư
Số bán lịch tại Caisse, Hanoi

Ngoại học chính — M. Lê-duy-Chân, giáo-học hạng bảy tại trường kỹ nghệ Hanoi, được mỗi tháng phụ cấp là 5 đồng. kể từ ngày 25 Septembre trở đi

Cô Ng-thị-Duyệt có bằng sơ-học được bổ trợ giáo phụ tá lương mỗi tháng 15 đồng

MM. Mai-văn-Phương, giáo học bạn năm và Vũ tam-Tập giáo học hạng tám lại được nghỉ thêm một hạn thứ ba và bạn cuối cùng nữa là một năm kể từ ngày 1er Novembre 1922 trở đi.

MM Vũ-tam-Tham, giáo học hạng tám và Đào Hưng, giáo học hạng năm được nghỉ giả hạn thêm một năm nữa kể từ ngày 1er Novembre 1922

Cách chức. — Ng-v-Di coi ngục-hạng tư vì phạm lỗi nặng nay phải cách chức.

Trường Kỹ-nghệ tuyển học trò cấm máy ô-tô. — Trường Kỹ-nghệ Hanoi tuyển năm người học trò cấm máy ô-tô, hạn xin kể từ hôm nay cho đến 1er Novembre là hết.

Các thể-lệ xin như sau này :

1) ra là phải 21 tuổi Annam, biết và nói tiếng Pháp khá thông, và nếu biết đọc và biết viết chữ Pháp nữa thì càng hay ; người phải lực lưỡng có thể cầm máy được.

Các giấy phải gửi là Giấy khai sinh và giấy chứng-chỉ của tòa án ; giấy của thầy thuốc có giấy chứng nhận rằng mình có đủ sức làm nghề cầm máy được.

Học trò không có lương ; thời-hạn học là 12 tháng và ở lại nhà trường cũng theo như qui cũ chung.

Các viên chức Annam trong ngạch Thương-chính. — Ngày 31 Août quan Thương-thư Thuộc-địa có đệ trình quan Gi-năng-Quốc một tờ báo cáo và một tờ dự thảo chỉ dụ cho các hàng tham-tá Đông-pháp trong ngạch Thương-chính được đi khám biện, đại khái như sau này :

Trình quan Giám-quốc,

Cứ như cải chính sách đối với người bông-pháp bấy giờ và sự rải bớt số người Âu-tây lại thì phủ Toàn quyền xử ấy đã đặt ra những ngạch tương-đương cho người Đông pháp ở các sở. Những sự thí nghiệm ấy nay xem ra đã thỏa mãn thì phủ Toàn-quyền tưởng có thể giao cho các hàng tham tá bản xứ sung chức chủ sự Thương-chính cải quyền thuộc về trong trị như là người Âu-tây vậy.

Điều đó để có nghị định ngày 28 Juin 1922, thiển-chức xem ra không phải dị nghị. vậy xin độ bẩm dự thảo chỉ dụ này và xin quan lớn duyệt y cho.

Đạo chỉ dụ ấy như sau này :

« Đạo nghị-định ngày 28 Juin 1922 cho các viên tham-tá thương-chính được phép đi khám hóa và làm tờ biên bản chứng nhận những việc buôn lậu thì nay được duyệt y.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Hội Tân. — Ngày 10 Octobre vừa rồi chính là ngày kỷ-niệm Dân-quốc của Trung-hoa, nên từ chiều ngày 9 đã thấy các cửa hàng cùng các nhà người Hoa-kiều trên thiết cờ đèn ngoài cửa. Suốt ngày 10 thì các nhà ấy đều đóng cửa, để ăn uống chơi bời ; lại nơi hội-quán thì cũng trần thiết trang-hoàng, chiêng trống múa sư tử đánh suốt ngày.

Chưa đến tối thì đã thấy tấp nập kẻ đến người sắp mâm sư-tử. Vừa chép tối thì trong hội quán chưa ra một con sư tử nào đó mười cái đèn, rồi từng xoèng đi đến các nhà người Trung-hoa mà mua, đến đâu cũng phảo rồi lên thanh, bắt nhà này đến nhà khác, đi hết lượt rồi lại về hội-quán. Chỉ có người mình là kém nhau tí nắm tí bẩy đi coi, mà nào có gì mà coi, chẳng qua người lại coi người, tốn mất mấy sáu quan mua sư tử cốc cũng có đến vài trăm người.

THỪA-THIÊN

Chôn heo quay. — Ở làng Cầu-đôi, người ta thấy một nhà kia đem một con heo quay đi chôn. Hỏi duyên cớ vì sao thời mới biết rằng :

Một à kia, chồng chết có để lại hai đứa con và một cái gia-tài nho-nhỏ. Cách mấy năm thì tiết nuôi con, qua năm nay có người đến hỏi cưới. Khi sính lễ đến nhà, hai họ làm lễ xong mới mời ngài, thời có hai người đàn bà lạ em chồng của người chồng ấy đến bỏi chị dâu rằng « Chị sao lại bỏ ra lấy chồng, không nói cho em biết, nên chi đi lấy chồng thời bỏ vong-hồn anh tôi cho ai hương khói, bỏ chàn cho ai nuôi ? Nếu chị có đi lấy chồng phải để cơ nghiệp lại để thờ anh nuôi cháu, v. v. » Trước còn tây ra, sau tiếng to rồi đến năm và, kéo nhau đến nhà người chồng sau mà đòi heo quay không sẽ được, hai họ mất bữa rượu với thịt quay, mãi đến sau hai bà ngày mà con heo không thể liêu hóa được, thành to lên, thối hôi cả xóm, sau phải chở quan khám xét xong rồi, mới đem ra táng vậy.

Lường nhà. — Nhà thầy thông kia, ở làng An-nông có đứa ở tuổi độ 19, 20, một hôm cho chú ngã mè, bèn mở rương ra lấy sạch áo quần, giả cũng đáng 50 p. đi mất. Nhà chủ hết hoảng đi tìm đến 3 ngày mới gặp. Khi gặp nó thời thấy nó đang vui tay vào cái xe đạp vừa đạp xe vừa đi vừa gẫm phố Đông-ba, chẳng may là một tuồng ở chốn nhà mang, cả đời có biết gì đến sự vui chơi ở thành-phố, rứa mà nay tiền đi xe đạp đang lấy làm lạ ! Bắt no đem về ra lỗi, thời nó thế nhận liền. Khai rằng những đồ cắp đi hôm trước, đã đem bán cho nhà anh khóa kia ở Thâu-phố, cỗi bán được ra đồng bạc, đem tiêu Huế tuốt xe đạp đề đi tập và đi coi hát được lần bảo thôi hết. Sau bỏi đến chủ mua, chẳng khai chỉ thấy mua có ba đồng mà thôi.

Lại thiệt đồ đang 60 p. mà chỉ bán có 3 p. Bắt nói quanh quẩn mãi mới cay gì cho khỏi kỳ, mà lại đi tiêu xe đạp để đi tập và đi xem hát, đến lỗi mang tiếng thông chả phan thầy, cai hứng vị đâu lại có cái hứng vị chương đời như vậy ?

Việc Nam-kỳ

SAIGON

Xe hơi đi xuống sông. — Hôm xưa lối 2 giờ ông Frangeul, ông Sigurg Blytt và vợ ông và ông Hans Greaves mướn cái xe hơi đi nhà bè. Xe chạy đi cũng như thường, đến chừng qua kinh thì xe chở đó nước. Tên sốp-pơ cho xe xuống quán ngừng mấy lâm cho xe chạy tuột xuống sông. Mấy người ngồi trên xe đều bị thương một ít và đều bị ướt nước, nhưng không ai chết. Duy có tên sốp pơ trốn mất.

Lòng ngay thật — Hôm nọ, có ông quan Tàu dọn lại cái đồng-hồ vàng và sợi dây chuyền đâu mất, bèn đến thưa với bốp.

Chẳng để kẻ đó có tên sốp pơ phụ Ng v-Vinh đi nơi khác mướn đem cái đồng-hồ lại bốp mà nói rằng nó lượm được một cái đồng-hồ vàng bỏ trên nệm xe.

Nhìn lại thì rõ là đồng-hồ của ông quan Tàu rơi

Lòng ngay thật của tên Nguyễn-v-Vinh thật là đáng khen lắm và đáng để làm gương cho kẻ khác.

Nhảy xe bị cán. — Sớm mai hôm nọ lối 10 giờ 45, xe lửa ở Chợ-lớn chạy ra. Có một Tổng con tên là Châu-Trương không muốn chờ xe ngừng hẳn xuống, nên xe còn chạy nó nhảy xuống té trật chẳng bị bánh xe cán nát hai cái chẳng.

Liền đó có người chở nó đến nhà thương, lấy băng nhịt nó rồi chở lên xe hơi về nhà thương Chợ lớn.

Tên Tổng con đó tuy bị bệnh vậy cho cũng có khai đủ điều.

(Xem trang thứ tư)

PHÒNG - THAM - BỆNH

CỦA QUAN

(-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thường trú ở Hanoi Bắc sẵn bệnh tình. Nguyên chuyên về mấy khoa tại Beaujon, Paris, Fez, Rabat, Casablanca Port-Said à Sfax Tunis

Nguyên khoa, hô-tinh, chữa mắt và các bệnh lậu bình giang mai

Phòng khám bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 12.

KHAM BỆNH : Giờ 3 đồng một lần

3018.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các bản-hiệu đến khỏi để mua tại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ ra lầm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rầy đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đứng-bỏ ba chuồng mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 84 Hanoi.

Nay kính,

Ed. MONTÈS,

84, Rue Paul Bert Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM

觀 SẮN-NHIÊN 然

Tối thứ năm :

LÂM - ANH - NGA SÁT TẨU

Lâm anh-Nga giết chị dâu giả thù cho anh, cách can-đảm, thực đáng gọi là nữ-trang hào-kiệt.

Tối thứ sáu :

CHỬ ĐỒNG-TỪ

Cảnh Chử đồng-Tử hóa phép thành lâu-đài, bản hội đang nghĩ cách để làm cho được tái tình.

Tối thứ bảy :

ĐỔI LÝ THAY ĐÀO

Thần tình nhất chỗ nàng Thấy-bảng Tâm lừa chú là Thầy-Vân phải gả con mình và Quế kp-lỗ phải lấy vợ xấu.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 11 đến thứ ba 17 Octobre 1922

Các bài ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 6 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

« CON PHƯỢNG MÁI CON »

Hồi thứ V

Nghỉ

NGƯỜI

Bi hài kịch rất lý thú, chia làm 3 hồi

ANH ƠI, GIAO CHỊ ẤY CHO TÔI NÀO !

Hài kịch. 4ni 2 hồi

Từ 18 Octobre này trở đi sẽ chớp luôn hai tuần tích :

« INTOLÉRANCE »

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ ... ...

TRANH VẼ

Bán buôn Bán lẻ

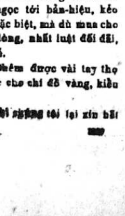
Bản-hiệu mới vẽ và mới in được nhiều thứ tranh thầy-mạc và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là : kiểu thêu, kiểu đét, kiểu đen, kiểu giấy cuvơm vân vân.

Lại có nhận bán truyện SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÀN-VĂN

Vẽ tranh, nỗ kiểu và nỗ truyện-thần

73, Phố hàng Bông, Hanoi

BẢO-HÀNH BA NĂM !!!

Đồng hồ báo thức, Máy chạy rất tốt,

Giá bán ba đồng (cả tiền cước)

BÁN TẠI HIỆU

LY-SENG-BAO

82, Phố hàng bồ, Hanoi.

2048

華 PAO-VA 寶

金 人 竹 器 門 窗 畫 扇 行 內 河 東 寨

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng hiện chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như : ngọc-thạch, bồ-phách, mặt huê cùng nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

Các qui-khách có lòng chiếu cố, xin mau đi-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà đi mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đối đãi, tinh giá thật rẻ.

Chúng một lần nữa, chúng tôi lại mới thêm được vài tay thợ vẽ hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cổ, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, bọ đều làm được cả.

Các qui-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì xin gửi tới sẽ xin hết sức tận chọn tốt qui-khách mãy-ý mới nghe.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Giấy bạc série P. 34. — Giấy bạc một trăm série P. 34 của bọn gian ăn cắp mới tàu *Fournichon* lúc nọ, bởi con nhỏ, lâu lâu lôi ra một tấm. Ấy vậy nhà chữ điền nghiệp chủ nên coi chừng lắm.

Như mới đây ở Phan-thiết có một người đàn bà tên Trần-thị-Sang cầm một tấm giấy 100 série 34 đến kho bạc mà đổi, quan kho bạc liền biểu đất lại sen-đầm thì thị Sang khai rằng chủ xế Phú-Tài biểu tới đem lại kho-bạc đổi giùm rồi chủ cho tới 5 các.

Hỏi chủ xế thì chủ nói thiệt có như vậy, nhưng còn tấm giấy thì là của nhà dây-thép Phan-thiết đưa cho chủ. Là chủ có lãnh một cái mandat 300 đồng.

Vụ nầy còn tra xét nữa.

GÒ-CÔNG

Ăn cướp có súng. — Đêm 19 Septembre, có một bọn ăn cướp có súng đến đánh một nhà nghề bạc bạc là Khách bửu ở tại miệng Cửa-tiền, tục đèn đồ về làng Tân-thành (Gò-công). Bọn cướp phá cửa thì tài gia đặng thoát ra khỏi là làng có người tiếp cận là cựu quản tuần Bảy ngỡ bọn cướp dùng súng giả bắn dọa nên dựa theo đồng cỏi mà vát liệng ra, bọn cướp thấy rõ quay ngọn súng qua phía cửi bắn nhằm tuần Bảy chết tốt. Bọn cướp lấy không đặng bao nhiêu tiền bạc mà hại hết một mạng người và hai người bị thương.

Việc nầy quan tuần thành còn đang tra hỏi.

TÂN-AN

Chết đuối. — Có một nàng con gái ước chừng 15 tuổi, đi theo cha cất củ; ghe ghé tại rạch Phú-tây, cha lên bờ trước, con còn ở lại sau, rải neo trật tay té xuống rạch, nghe nó rạch cạn mà đánh một giấc ngàn thu.

Nhà Bản-đồ « TĂM-TĂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

NAM-HUNG-THÀNH

18, Rue des Caisses, 18
(Phố Hàng-Hòm)
HANOI

Bản-hiệu bán các thứ khay, hộp, trạp trấu, sơn vẽ theo lối Annam-bản, và sơn vẽ theo lối Annam.

Bản-hiệu lại có cả các thứ tranh vẽ bằng sơn mà vẽ vào kính và vào vải, trong rất đẹp.

Bản-hiệu cũng có làm các thứ ghế kiểu « Thonet » và các thứ mắc áo, làm bằng song uốn thực chắc chắn, bền chặt.

Bản-hiệu lại làm cả các thứ câu đối, hoành-phi, sơn các kiểu các mùi, như quấn thư, quả dưa, vân vân, thực đẹp thực bền. Kiểu nào bản-hiệu làm cũng được.

Bán buôn và bán lẻ.

Các tỉnh xa gửi về mua bản-hiệu cũng xin gửi hàng đi theo lối lĩnh hóa giao ngân.

Xin các quí khách chiếu cố.

2057

Kính trình cách quý-khách biết cho bản-hiệu chuyên mãn đóng đủ thứ đồ bằng gỗ kiểu tắt cả các kiểu mẫu rất thanh-nhã, rất kỹ, rất bền, kiểu mẫu Tây, kiểu Tàu, kiểu Annam và kiểu Nhật; đồ bày bằng ăn, buồng ngủ, buồng tiếp khách, buồng giấy, ghế ngồi khung tranh sơn dầu, sập chân quỳ, sập hộp sơ thọ đường. Trong cửa các bản-hiệu có chiếm tủ mặc, thợ thạm rất khéo, xin mời các quý khách chiếu cố lại mua cho bản-hiệu xin tính giá trang-bình, các quý khách muốn đóng bằng thứ gỗ gì thì bản-hiệu xin đóng đúng một thứ gỗ theo như ý các quý-khách, không dám làm sai. Xin nói để các quý-khách biết bản hiệu đang chế thêm kiểu mẫu mới nữa để in thêm, hễ khi nào xong, bản-hiệu lại xin đăng vào báo để các quý-khách biết

LƯU-BÁ-VI dit VĨNH-XƯƠNG
2061 36, Rue Fallouneau, Hanoi

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai
Theo loại mới — Muốn dùng thuốc này phải có đơn quan Đốc-tờ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ
Thuốc bổ máu, làm tươi-tốt, mắt mới không suốn làm việc gì dùng thuốc này hay làm!

Máy thứ thuốc-viên hay bán :
Các thứ thuốc nước đóng ra từng ve tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai
Thuốc ho có SIROP PECTORAL đặc-cả, ai mắt.
Thuốc lào chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt = 0 $ 90 một chai
Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ, uống thuốc cachexia antisyphilitique thứ thuốc khai-hương-trừ của Bản-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được rất là người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bệnh đàn bà như : kinh nguyệt không đều, ra ít hay nhiều, kinh đau đớn mình mẩy, như đau lưng, già con, uống thuốc này đều mau sẽ lấy lại màu tốt trong mình đã hao hớn.

ĐỒ BUỘC THUỐC
đã dùng để TRI-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MO-SÊ
Kính-hiển, đồ-đinh, thước-đinh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*.
Bán buôn và bán bao kia
Bán cắt và bán lẻ
« THUỐC DERÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bệnh giang mai bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc này rồi thì thì sẽ uống thuốc này nhẹ lắt nợ! Dùng thuốc khác thì cũng cho phải uống thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn được. Thuốc này rất hay, rất quí; ai chẳng hại gì đến sự sinh đẻ, lại bổ ích cho người có bệnh.
Muốn dùng thuốc này trong mới tháng thì nên uống một chai lớn 1 litre, tốn có 2 $ 50 mà thôi.

SÂM-HƯNG

88, 90, 92, Avenue Paul Doumer, Haiphong

Hiệu làm đồ gỗ kiểu tây kiểu ta.
Kiểu gì làm cũng được.
Đủ gỗ trạm kiểu ta, thực khéo, thực đẹp.

Đồ mây theo kiểu Thonet
Chiếu cói xe
Đồ mây đan

Xưởng thợ tại
18, Phố Đường-cát (O'dendhal)
GIÂY NÓI SỐ 643

2066

RƯỢU
QUINQUINA CUSSAC
tắt bổ
dùng cho những người ốm yếu.
BÁN TẠI
NHÀ
GUIONEAUD FRÈRES
ở Hanoi-Haiphong, và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

2051

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tôi y cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2049

Hàng mới — Giá cực rẻ!

... hàng mới về thứ nhiều thứ satin, batiste, cachemire, kim ngân-hoàn, da Mông-tứ cùng nhiều thứ vóc nhiều thứ lối mà bán giá cực rẻ để chiêu hàng. Vậy ngài nào muốn dùng thứ gì xin mời lại mua ngay kẻo hết hàng đẹp.

Các thứ lanh-te may complets và pardessus, imperméable soie để may áo đi mưa, có nhiều mùi rất nhã, xin các ngài chiếu-cố cho.

Kính cáo
NAM-THANH, Tailleur
SOIERIES NOUVEAUTÉS
8, Rue des Cantonnais, Hanoi

2015

PHAN-BÚC-THÀNH

HANOI — 2, Rue des Cantonnais, 2 — HANOI

GRANDS ARRIVAGES :
Soieries Chinoise, Française, Tonkinoise et diverses étoffes
GROS & DÉTAIL

MỚI ĐÊN : Đủ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng nouvautés các thứ vải, vân vân. Lại có may quần áo ta và quần áo tây để các lời.

Hàng bán lẻ cũng bán như sỉ giá điệp Vĩnh-Thịnh Long chính hiệu nữa.

Ancien Établissement TSANH-TSOI dit TRẦN-TÀI-MẬU, Fondé en 1892

TELEPHONE N° 957

陳 才 茂 號 記
TSANH-HAP-TSAO Frères, Successeurs
N° 161, Quai Canton. — HAIPHONG

Chuyên nghề thầu khoán, làm cửa nhà và cầu cống

Bản đủ các thứ gỗ nguyên cây và gỗ xẻ của hàng gửi đi các nơi, có máy cưa (Scierie) làm thật nhanh và cẩn thận, và có dùng thuốc bán xi-măng cho sở Cimenterie.

Làm đủ các hàng ống xây cống, dẫn thủy bằng xi-măng (buses en ciment).

Làm đủ các thứ chân-song, tường-hoa, gạch-hoa đủ các mùi bằng xi-măng để lát nhà.

Làm đủ các thứ Sơn của nhà, Huile, Peinture, Vernis, dầu Essence térébenthine, Colophane và Cire đóng chai.

Có be-can (bassin de radoub) cho thuê để chữa Tàu-thủy

Quý khách ở xa cần dùng việc gì hay muốn mua thứ gì, xin cứ viết thơ cho Bản-hiệu, hoặc chữ Tây, chữ Tàu chữ Annam. Bản-hiệu cũng xin trả lời ngay lập tức.

2038

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Hatz-Haiphong

NÊN CẦN THẬN — Chúng tôi kính trình cùng quí khách biết rằng chúng tôi mới bắt được mấy người nhà quê mua trà đem rẻ nhà đến cắt để làm phốt-phát (phosphate) giả để bán và bán giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.

Bột phốt-phát thì bao giờ cũng nhẹ hơn các thứ bột khác, không có thứ bột nào nhẹ bằng.

Vậy các quí khách khi mua phốt-phát, đừng nên tham rẻ mà mua phải phốt-phát giả, và nếu cần thật để bón phốt-phát ra xem. nếu thấy bột không được nhẹ thì đừng nên mua

Nếu mua Phốt-phát mà nghi hoặc là giả thì nên gửi mẫu đến cho chúng tôi thử xem. Song nên ai bán được người bán phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 20 $00.

Giá PHỐT PHÁT : Phốt phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau này :

25$00	một tấn (Tx tonne de 1000 kilos)	hiệu « PH. 45/50 ».
22 , 00	—	hiệu « PH. S ».
20 00	—	hiệu « PH. E ».

Phốt phát hiệu « PH. 45/50 » để bón ruộng đất chua, đất mặn

Phốt-phát hiệu « PH. S » để bón ruộng đất ngọt. Bột phốt phát hiệu này thì nhà bơm bột phốt-phát hiệu « PH. 45/50 ».

Phốt phát hiệu « PH. E » để bón ruộng đất ngọt. Bón ruộng đất chua, đất mặn thì lại càng tốt lắm.

Phốt phát hiệu « PH. E » này là một thứ phốt phát không tốt mới nhà rẻ có nhận lấy mấy thứ bột Potasse Bột-tro, ở bán Tây đem sang.

Đừng thấy phốt-phát hiệu « PH. E » này mà bón cho thứ rau (Légumes), nhất là Bắp cải thì thối lá tốt lắm.

CÁCH DÙNG — Rải một mẫu vải bón hai là 200 cân tây với nước năm mười ngày rồi cây cũng được. hay cây trước năm mười ngày rồi với phốt-phát cũng được

MUA LẤY BAO KHÔNG. Bao gai không (sau an lúa vứt) hay cần là là lấy lại mà đem giá tại nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi một cái là một hào chỉ (cent) bao bao rách và hơi thủng thì chúng tôi không nhận nữa.

Ông gửi khoán nên bán điện gì nữa thì cứ nói lại nhà giây chúng tôi ở tại nhà máy ở Ha-Lý Haiphong, chúng tôi sẽ tin tiếp, hay gửi giây đến cho chúng tôi tin có giá lời ngay.

2034

208

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

... Bọn nữ lưu mà thấy ai có tài-mạo, cũng còn sinh lòng kính-mến, huống chi trẫm cũng *Lệ* thừa-tướng đến đàng độ tuổi trẻ, dẫu rằ đi dạo chơi trong vườn, cũng là bởi cái ý kính-trọng hiền-thần. Còn việc ngỗ tại *Thiên-hương-các* là bởi trẫm ngại về nỗi đêm khuya đường xa, cho nên giữ lại. Sau *Lệ* thừa-tướng muốn về nói các thì trẫm sai nội-giám đưa về, chứ trẫm không hề có cưỡng-bách bao giờ. Bây giờ hoàng-hậu nói như thế, thật là không hiểu lẽ.

Vua *Thành-tôn* nói xong, có ý không bằng lòng. *Trưởng-hoa* hoàng-hậu nói :

— Bệ-hạ chưa khám-nghiệm thì chắc đâu *Lệ* thừa-tướng không phải con gái, sao lại bảo *Hoàng-phi-thiên-hoa* là vong ân bội sư ?

Hoàng-thái-hậu nói :

— Vì có việc *Lệ* thừa-tướng cùng mẫu-thân tương-nhận,cho nên thành-thượng có ý nghi-ngờ.

Vua *Thành-tôn* nói :

— Nếu *Lệ* thừa-tướng là nữ-tử thì con gái *Lương-giám*, tất phải có lời oán-trách. Xem một điều ấy, đủ biết là nam tử, không còn nghi-ngờ.

Trưởng-hoa hoàng-hậu nói :

Em bà *Lưu* hoàng-hậu trước là *Lưu-khuê-bích* dáng điệu thì bộ-hạ tức khắc giáng chỉ tử-hôn, nay em tôi dáng điệu thì bệ hạ bỏ không xét đến. Sao bệ-hạ lại bên trọng bên khinh quá như thế !

Vua *Thành-tôn* nói :

— Việc *Lưu-khuê-bích* trước là vì muốn dặm cách xa, trẫm không biết nguyên-ấy ra thế nào, lại thương tình *Mạnh-lệ-quân* mà giáng chỉ tử-hôn. Còn như em hoàng-hậu là *Hoàng phi thiên-hoa* khi trước ở *Đăng-châu* dáng điệu thì bấy giờ trẫm đã biết hoàng-hậu đâu mà trẫm cũng tức-khắc giám cấm cả nhà *Lưu* quốc-trượng, thì thì bà phải trẫm là người bất công. Bây giờ hoàng-hậu chỉ-trích trẫm như thế, sao cho phải đạo !

Hoàng-thái-hậu mỉm cho vua *Thành-tôn* và *Trưởng-hoa* hoàng-hậu hai bên hòa-hiếu với nhau, mới cười mà bảo *Trưởng-hoa* hoàng-hậu rằng :

— Cứ xem như thế thì chẳng qua cũng là thành-thượng kính-trọng hiền-thần,chứ không có lòng tư-khác hoàng-hậu bất-tất phải nghi ngờ.

Hoàng-thái-hậu lại bảo *Thành-tôn* rằng :

— Nay *Hoàng-phi thiên-hoa* bệnh nặng, con nên giáng chỉ khoan hạn, đợi khi khỏi bệnh, rồi sẽ hoàn-hồn, còn một mặt thì tháo giấy *Lệ* thừa-tướng mà khám-nghiệm rõ-ràng, cho thiên-hạ khỏi đồn bậy là nữ-tử.

Vua *Thành-tôn* nói :

— Việc khoan hạn thì dễ, nhưng còn *Lệ* thừa-tướng là một vị đại-thần, tự-nhiên vô-cớ, bắt tháo giấy sao tiện.

Hoàng-thái-hậu bỏi rằng :

— Đến bốm nào thì *Lệ* thừa-tướng bết hạn nghỉ ?

Vua *Thành-tôn* nói :

— Đến bốm rằm tháng 6 này thì bết hạn nghỉ.

Hoàng-thái-hậu mừng mà bảo rằng :

— Nếu vậy thì rất hay !

Nói xong liền thuật chuyện cho vua *Thành-tôn* và *Trưởng-hoa* hoàng-hậu hai bên hòa-hiếu với nhau, mới cười mà bảo *Trưởng-hoa* hoàng-hậu rằng :

— Cứ xem như thế thì chẳng qua cũng là thành-thượng kính-trọng hiền-thần,chứ không có lòng tư-khác hoàng-hậu bất-tất phải nghi ngờ.

Hoàng-thái-hậu lại bảo *Thành-tôn* rằng :

— Nay *Hoàng-phi thiên-hoa* bệnh nặng, con nên giáng chỉ khoan hạn, đợi khi khỏi bệnh, rồi sẽ hoàn-hồn, còn một mặt thì tháo giấy *Lệ* thừa-tướng mà khám-nghiệm rõ-ràng, cho thiên-hạ khỏi đồn bậy là nữ-tử.

Vua *Thành-tôn* nói :

— Việc khoan hạn thì dễ, nhưng còn *Lệ* thừa-tướng là một vị đại-thần, tự-nhiên vô-cớ, bắt tháo giấy sao tiện.

Hoàng-thái-hậu bỏi rằng :

— Đến bốm nào thì *Lệ* thừa-tướng bết hạn nghỉ ?

Vua *Thành-tôn* nói :

— Đến bốm rằm tháng 6 này thì bết hạn nghỉ.

Hoàng-thái-hậu mừng mà bảo rằng :

— Nếu vậy thì rất hay !

Nói xong liền thuật chuyện cho vua *Thành-tôn* và *Trưởng-hoa* hoàng-hậu hai bên hòa-hiếu với nhau, mới cười mà bảo *Trưởng-hoa* hoàng-hậu rằng :

— Cứ xem như thế thì chẳng qua cũng là thành-thượng kính-trọng hiền-thần,chứ không có lòng tư-khác hoàng-hậu bất-tất phải nghi ngờ.

Hoàng-thái-hậu lại bảo *Thành-tôn* rằng :

— Nay *Hoàng-phi thiên-hoa* bệnh nặng, con nên giáng chỉ khoan hạn, đợi khi khỏi bệnh, rồi sẽ hoàn-hồn, còn một mặt thì tháo giấy *Lệ* thừa-tướng mà khám-nghiệm rõ-ràng, cho thiên-hạ khỏi đồn bậy là nữ-tử.

Vua *Thành-tôn* nói :

— Việc khoan hạn thì dễ, nhưng còn *Lệ* thừa-tướng là một vị đại-thần, tự-nhiên vô-cớ, bắt tháo giấy sao tiện.

Hoàng-thái-hậu bỏi rằng :

— Đến bốm nào thì *Lệ* thừa-tướng bết hạn nghỉ ?

Vua *Thành-tôn* nói :

— Đến bốm rằm tháng 6 này thì bết hạn nghỉ.

Hoàng-thái-hậu mừng mà bảo rằng :

— Nếu vậy thì rất hay !

Nói xong liền thuật chuyện cho vua *Thành-tôn* và *Trưởng-hoa* hoàng-hậu hai bên hòa-hiếu với nhau, mới cười mà bảo *Trưởng-hoa* hoàng-hậu rằng :

— Cứ xem như thế thì chẳng qua cũng là thành-thượng kính-trọng hiền-thần,chứ không có lòng tư-khác hoàng-hậu bất-tất phải nghi ngờ.

Hoàng-thái-hậu lại bảo *Thành-tôn* rằng :

— Nay *Hoàng-phi thiên-hoa* bệnh nặng, con nên giáng chỉ khoan hạn, đợi khi khỏi bệnh, rồi sẽ hoàn-hồn, còn một mặt thì tháo giấy *Lệ* thừa-tướng mà khám-nghiệm rõ-ràng, cho thiên-hạ khỏi đồn bậy là nữ-tử.

Vua *Thành-tôn* nghĩ thầm : Hoàng-thái-hậu nghĩ cái kế ấy thì thật hại cho trẫm, khiến trẫm mất một vị hiền thần. Nhưng Hoàng-thái-hậu đã thiết kế, chẳng lẽ trẫm biết làm thế nào, thôi thì việc gì cũng chẳng qua trời, trẫm đành phải chịu.

Nghĩ vậy, liền nói :

— Mẫu-hậu nghĩ kế ấy rất phải ! Xin đợi đến ngày hôm rằm nầy.

Nói xong, trẻ khắc truyền thảo chiếu khoan-hạn thêm một tháng nữa, đợi khi *Hoàng phi thiên-hoa* khỏi bệnh, rồi mới làm lễ hoàn-hồn. Bộ-quan thảo chiếu xong, giao cho *Tôn* nội-giám đem đến *Trưởng-phủ*. Vua *Thành-tôn* trở về phế án ở nơi thiên-điện. trong lòng vẫn còn áy-náy mà tiếc một vị hiền-thần.

Trưởng-hoa hoàng-hậu cũng cáo-từ về cung viết một đạo mật-chỉ nói việc đến ngày rằm tháng 6 này triệu *Lệ* thừa tướng vào về tranh *quan-âm*, lại thưởng rượu Phiên-tửu, rồi cung-nữ tháo giấy để khám-nghiệm vân vân. Đạo mật-chỉ ấy *Trưởng-hoa* hoàng-hậu cũng giao cho *Tôn* nội giám mang tới *Trưởng-phủ*, để trình thân-phụ mà cẩm không được tiết lộ cho ai biết.

Tôn nội-giám lên ngựa đi khỏi rồi, bấy giờ *Trưởng-hoa*hoàng-hậu mới truyền mở khóa thu cho *Quận-xương* ra và dặn rằng :

— Lần sau thánh-thượng có việc riêng gì, cần phải đến báo cho ta biết. Nếu nhà-ngươi còn dám ẩn-lậu, ta sẽ nghiêm trị.

Quận-xương vâng mệnh lui ra. Lại nói chuyện *Tôn* nội-giám tới *Trưởng-phủ*. *Hoàng-phủ-kính* bày hương-án để nghênh tiếp chiếu-chỉ. *Tôn* nội-giám trao cho một tờ chiếu và một đạo mật-chỉ của *Trưởng-hoa* hoàng-hậu rồi cáo từ về cung.

Hoàng-phủ-kính mở xem, mới biết là thánh-thượng chuẩn tâu cho được khoan hạn, và định đến ngày rằm tháng 6 này thì lập kế tháo giấy *Lệ* thừa-tướng, vân vân. Cả nhà nghe tin, đều lấy làm mừng-rỡ.

Bấy giờ *Hàn* phu-nhân bệnh cũ lại phát. *Hoàng-phủ-kính* mới viết thư thông báo cho *Mạnh-sĩ-nguyên* biết việc tháo giấy khám-nghiệm, *Mạnh-sĩ-nguyên* cũng được vui lòng.

Lại nói chuyện *Lệ minh-đường* từ khi bị bệnh, tự mình lại bốc thuốc cho mình, đến ngày 13 bệnh đã bớt khá. *Lệ - minh-đường* nghĩ thầm : Đến ngày hôm rằm, ta hết hạn nghỉ thì chắc *Hoàng-phủ thiên-hoa* đã làm lễ hoàn-hồn rồi, ta lại có thể hầu trong mấy năm nữa, rồi mới cải-trang Nghĩ vậy, mới tự khách không tiếp ai cả, chỉ một mặt sai người đón-le tin-ức hoàn-hồn của *Hoàng-phủ thiên-hoa*.

Bấy giờ *Hoàng-phủ-kính* lại bảo *Đoãn-thượng-khanh* đem tờ chiếu khoan-hạn đến cho *Ân* tri-huyện và *Hạng-long* xem. *Hạng-long* không bằng lòng mà nói rằng :

— Đỡ bỏi-môn tôi đã sửa-soạn cả thảy 24 rương, không phải như *Mạnh-lệ-quân* giả ở *Hồ-quảng* trước mà dám mạo-nhận để khi-quân, sao Trang-hiến-vương lại còn ân nghi như vậy !

Đoãn-thượng-khanh cáo-từ lui về. *Hạng-long* vào thuật chuyện cho nàng *Nam-kim* nghe. Nàng *Nam-kim* nói :

— Nếu vậy thì con thật là mệnh bạc ! chậm trễ thế này tất sinh biến-cố.

Hạng-long nói :

— Nhưng ta xét ra thì *Hoàng-phủ thiên-hoa* quả có bệnh thật, thuốc cũng không hề chi.

(Còn nữa).

Certes l'insertion — Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn — Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN